

INTER EDUCATION

&

GLOBAL STUDY

INSPIRATION FOR
THE
MODERN
RESEARCHER

2026
VOL.4. №01

Ilmiy-nazariy va metodik jurnal
Научно-теоретический и
методический журнал
Scientific-theoretical and
methodological journal

2992-9024

ISSN

2026. VOLUME 4

ISSUE 01

ISSN 2992-9024

INTER EDUCATION & GLOBAL STUDY

Ilmiy-nazariy va metodik jurnal
2026-yil,4-tom, 01-son

BUXORO – 2026

INTER EDUCATION & GLOBAL STUDY

Ilmiy-nazariy va metodik jurnal

UZB

13.00.00 – pedagogika fanlari

Xomudjonova Feruza Komiljon qizi	O'quv mashg'ulot guruhida shug'ullanuvchi 14-15 yoshli kurashchilarning harakat tayyorgarligini takomillashtirish metodikasi.	17-24
U.R. Qodirov	Ingliz tili darslarida madaniy va sinergetik yondashuv.	25-38
Abduxakim Nigmatovich Abdullayev	Bolg'alashni olish texnologik jarayonini detalning chizmasi asosida ishlab chiqish texnologiyasi.	39-44
Ашурова Гулрухон Охуновна	Эмоциональный интеллект в тарикате накшбандия и его специфическая интерпретация .	45-49
Yuldasheva Dildoraxon Abduvaxobovna	O'zbek tili ta'lim tili bo'lgan boshlang'ich sinf maktablarida son so'z turkumini o'rganishning innovatsion usullari.	50-57
Siddiqov Ilhomjon Meliqo'ziyevich, Toshtemirov Javlon Abdullayevich	Informatika va axborot texnologiyalari" fanini o'qitishning didaktik asoslari.	58-65
Sadikova Dilafruz Xusanovna, Dehqonova Shahnoza Anvar qizi	Maktabgacha ta'lim tashkilot direktorlarini jamoa boshqaruvida ma'naviy madaniyatini shakllantirish metodikasi.	66-72
Rustamova Shoxista Omonjonovna	Tadqiqiy pedagogika fanida talabalar kompetensiyalarini baholashning zamonaviy metodologik yondashuvlari.	73-79
Qurbonova Nigina Boboxo'jayevna	Yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning o'ziga xos pedagogik jihatlari (Buxoro jadidlari misolida).	80-88
Panferova Irina Vitalievna	Ta'lim tashkilotida tashkiliy o'zgarishlarni boshqarishning moslashuvchan loyihaviy modeli samaradorligini baholashning metodologik vositalari.	89-95
Muxiddinova Dilfuza Sherdor qizi	Maktabgacha yoshdagi bolalarda ertakterapiya vositasida metakognitiv ko'nikmalarni rivojlantirish samaradorligi.	96-104
Lola Zakirovna Namazbaeva	Maktabgacha ta'lim tashkilotida inklyuziv muhitida art-terapiya imkoniyati cheklangan bolalarning muvaffaqiyatli ijtimoiylashuvini belgilovchi omil sifatida.	105-111
Ochilova Xilola Sheraliyevna	Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda nutq rivoji va kitobxonlik o'rtasidagi bog'liqlik.	112-121
Xudoyqulova Gulshan Xudoyor qizi	Boshlang'ich sinf o'quvchilariga buyuk ajdodlarimizning merosini o'rgatishdagi noodatiy yondashu.	122-128
Ortikov Oybek Rustamovich, O'rinova Dilafruz Aslon qizi	Multimedia va interaktiv o'yinlar orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarida eko-estetik madaniyatni rivojlantirish.	129-138
Hasanova Dildora Rahmatovna	Boshlang'ich maktab yoshidagi bolalarda ma'naviy-axloqiy tarbiyani shakllantirish.	139-144
D.A.Suyunov, Z.I.Axmedova	Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini ekologik dunyoqarashini shakllantirishda konseptual tamoyillardan foydalanish.	145-151
Choriyeva Durdona Anvarovna, Xasanboyeva Mashhura Vahob qizi	Akademik litsey o'quvchilarining grammatik kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi.	152-160
Yadgarova Lola Jalolovna	Ta'limda sun'iy intellektdan foydalanish: imkoniyatlar, misollar va istiqbollar.	161-166
Djulibayeva Maftuna Maxkambek	Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi talabalarida muloqot	167-175

5. Деминг, Э.У. (2009). Выход из кризиса: новая парадигма управления людьми, системами и процессами / Эдвардс Деминг; пер. с англ. — Москва: Альпина Паблишер, 370 с.
6. Давыдова Н.Н. (2020). Управление процессами самоорганизации общеобразовательного учреждения. *Образование и наука*, № 11 (79).
7. Заир-Бек Е.С. (2022). Моделирование системы управления современной общеобразовательной школой с позиций системного подхода. *Вестник Тамбовского университета. Серия: Гуманитарные науки*, № 7 (111), С. 202-212.
8. Ямбург Е.Я. (2024). Проектирование модели управления в общеобразовательной школе в условиях реализации социального партнерства. *Педагогика и современность*, Т. 2, № 2, С. 81-90.
9. Bazeley, P. (2015). Mixed Methods in Management Research: Implications for the Field. *The Electronic Journal of Business Research Methods*, 13(1), 27-35.
10. Деррик Б., Уайт П. (2017). Сравнение двух выборок, полученных в результате индивидуального опроса по шкале Лайкерта. *Международный журнал математики и статистики*, 18 (3), 1-13.
11. Mkrtychyan, G.A., Voilokova, E.E. (2015). Personnel resistance to change as the assessment element of HR managers. *Vestnik of Lobachevsky State University of Nizhni Novogorod. Series: Social Sciences*, No1 (37), 45-52.
12. Biometrika, 6 (1908), pp. 1–25, reprinted on pp. 11–34 in “Student’s” Collected Papers, Edited by E. S. Pearson and John Wishart with a Foreword by Launce McMullen, Cambridge University Press for the Biometrika Trustees, 1942.
13. Bryman, A. (2006). Integrating quantitative and qualitative research: How is it done? *Qualitative Research*, 6(1), 97-113.
14. Koskey, K., & Stewart, V. (2013). A Concurrent Mixed Methods Approach to Examining the Quantitative and Qualitative Meaningfulness of Absolute Magnitude Estimation Scales in Survey Research. *Journal of Mixed Methods Research*, 8(2), 180-202.
15. Колотовченко, М.А., Хотеева, Р.И. (2023). Взаимосвязь уровня стрессоустойчивости и адаптации к выполнению профессиональных задач у сотрудников полиции. Психология личности в трансформирующемся мире: воспитание, развитие, социализация. *Сборник материалов Международной научно-практической конференции*. Калуга: Калужский государственный университет им. К. Э. Циолковского, С. 109-117.
16. Onwuegbuzie, A. J., & Johnson, R. B. (2006). The validity issue in mixed research. *Research in the Schools*, 13(1), 48-63.

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA ERTAKTERAPIYA VOSITASIDA METAKOGNITIV KO'NIKMALARNI RIVOJLANTIRISH SAMARADORLIGI

Muxiddinova Dilduza Sherdor qizi, Chirchiq davlat pedagogika universiteti

“Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim metodikasi” kafedrası o'qituvchisi Toshkent, O'zbekiston.

Annotatsiya

KIRISH: mazkur maqolada maktabgacha 5–7 yoshdagi bolalarda metakognitiv ko'nikmalarni rivojlantirishda ertakterapiya texnologiyalaridan foydalanish asosida olib borilgan tajriba-sinov ishlarining mazmuni, bosqichlari va natijalari yoritilgan. Tadqiqot aniqlovchi, shakllantiruvchi va yakunlovchi bosqichlarda tashkil etilib, tajriba va nazorat guruhlari misolida metakognitiv jarayonlarning rivojlanish darajalari qiyosiy tahlil qilindi. Ovoz chiqarib o'ylash, jurnalist metodi, kross-sektor va so'rovnoma kabi metodlardan foydalanish bolalarning tahlil qilish, taqqoslash, refleksiya va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatgani statistik jihatdan asoslandi. Olingan natijalar ertakterapiya texnologiyalarining maktabgacha ta'lim jarayonida didaktik samaradorlikni oshirishdagi ahamiyatini tasdiqlaydi.

MAQSAD: maktabgacha 5–7 yoshdagi bolalarda metakognitiv ko'nikmalarni rivojlantirishda ertakterapiya texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik samaradorligini aniqlash, ushbu texnologiyalar asosida tashkil etilgan ta'lim-tarbiyaviy faoliyatning mazmuni va natijalarini ilmiy asoslash hamda amaliyot uchun metodik tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat

MATERIAL VA METODLAR: tadqiqot jarayonida pedagogik kuzatuv, so'rovnoma, suhbat, tajriba-sinov, qiyosiy tahlil hamda matematik-statistik metodlardan foydalanildi. Tajriba-sinov ishlari aniqlovchi, shakllantiruvchi va yakunlovchi bosqichlarda tashkil etilib, tajriba va nazorat guruhlari misolida olib borildi. Shuningdek, ovoz chiqarib o'ylash, jurnalist metodi, kross-sektor yondashuvi va ertakterapiya asosidagi interfaol mashg'ulotlar metakognitiv jarayonlarni rivojlantirish vositasi sifatida amaliyotga joriy etildi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR: o'tkazilgan tajriba-sinov ishlari natijalari ertakterapiya texnologiyalari asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar bolalarning tahlil qilish, taqqoslash, refleksiya va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatganini tasdiqladi. Tajriba guruhi tarbiyalanuvchilarida metakognitiv ko'nikmalarning yuqori va o'rta darajalari ko'rsatkichlarining barqarorligi kuzatildi, natijalar Styudent va Pirson mezonlari asosida statistik jihatdan asoslandi. Bu esa tanlangan metodikaning didaktik va amaliy samaradorligini ko'rsatadi.

XULOSA: xulosa qilib aytganda, ertakterapiya texnologiyalaridan foydalanish maktabgacha ta'lim jarayonida bolalarda metakognitiv ko'nikmalarni rivojlantirishning samarali vositasi ekanligi aniqlandi. Tadqiqot natijalari ushbu yondashuv bolalarning bilish jarayonlarini faollashtirish, mustaqil va ijodiy fikrlashini rivojlantirish hamda ta'lim sifatini oshirishga xizmat qilishini ko'rsatdi. Ishlab chiqilgan metodik tavsiyalar

maktabgacha ta'lim tashkilotlari amaliyotida qo'llash uchun muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, metakognitiv ko'nikmalar, ertakterapiya texnologiyalari, tajriba-sinov ishlari, refleksiya, interfaol metodlar.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ РАЗВИТИЯ МЕТАКОГНИТИВНЫХ НАВЫКОВ ПОСРЕДСТВОМ СКАЗОЧНОЙ ТЕРАПИИ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Муҳиддинова Дилфуза Шердор Кизи, Чирчикский государственный педагогический университет Преподаватель кафедры «Методология дошкольного и начального образования», Ташкент, Узбекистан

Аннотация

ВВЕДЕНИЕ: рассматриваются содержание, этапы и результаты экспериментальной работы, проведенной на основе использования технологий сказочной терапии в развитии метакогнитивных навыков у детей дошкольного возраста 5–7 лет. Исследование было организовано по объяснительному, формирующему и заключительному этапам, а сравнительный анализ уровней развития метакогнитивных процессов был проведен на примере экспериментальной и контрольной групп. Статистически обосновано, что использование таких методов, как «размышление вслух», журналистский метод, межсекторальный подход и анкетирование, оказало положительное влияние на формирование у детей навыков анализа, сравнения, рефлексии и самостоятельного мышления. Полученные результаты подтверждают важность технологий сказочной терапии в повышении дидактической эффективности в процессе дошкольного образования.

ЦЕЛЬ: целью данной статьи является определение педагогической эффективности применения технологий сказочной терапии в развитии метакогнитивных навыков у детей дошкольного возраста 5–7 лет, научное обоснование содержания и результатов образовательной деятельности, организованной на основе этих технологий, и разработка методических рекомендаций для практики.

МАТЕРИАЛЫ И МЕТОДЫ: в процессе исследования использовались педагогическое наблюдение, анкетирование, интервью, экспериментальные тесты, сравнительный анализ, а также математико-статистические методы. Экспериментальные тесты были организованы в объяснительном, формирующем и заключительном этапах и проводились на примере экспериментальной и контрольной групп. Также в практику были внедрены методы «думай вслух», журналистские методы, межсекторные подходы и интерактивные упражнения на основе сказочной терапии как средства развития метакогнитивных процессов.

ОБСУЖДЕНИЕ И РЕЗУЛЬТАТЫ: результаты проведенных экспериментальных исследований подтвердили, что занятия, организованные на

основе технологий сказочной терапии, оказали положительное влияние на развитие у детей навыков анализа, сравнения, рефлексии и самостоятельного мышления. В экспериментальной группе наблюдалась стабильность показателей высокого и среднего уровней метакогнитивных навыков, результаты были статистически обоснованы по критериям Стьюдента и Пирсона. Это свидетельствует о дидактической и практической эффективности выбранной методики.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: в заключение установлено, что использование технологий сказочной терапии является эффективным средством развития метакогнитивных навыков у детей в процессе дошкольного образования. Результаты исследования показали, что такой подход способствует активации познавательных процессов детей, развитию самостоятельного и творческого мышления, а также повышению качества образования. Разработанные методические рекомендации имеют важное научное и практическое значение для использования в практике дошкольных образовательных организаций.

Ключевые слова: дошкольное образование, метакогнитивные навыки, технологии сказочной терапии, экспериментальная работа, рефлексия, интерактивные методы.

EFFECTIVENESS OF DEVELOPING METACOGNITIVE SKILLS THROUGH FAIRYTALE THERAPY IN PRESCHOOL CHILDREN

Mukhiddinova Dilfuza Sherdor kizi, Chirchik State Pedagogical University

Teacher of the Department of "Preschool and Primary Education Methodology", Toshkent, Uzbekistan

Annotation

INTRODUCTION: stages and results of experimental work conducted on the basis of the use of fairy tale therapy technologies in the development of metacognitive skills in preschool children aged 5–7. The study was organized into explanatory, formative and final stages, and a comparative analysis of the levels of development of metacognitive processes was carried out on the example of experimental and control groups. It was statistically substantiated that the use of methods such as thinking aloud, journalistic method, cross-sector and questionnaires had a positive effect on the formation of children's skills of analysis, comparison, reflection and independent thinking. The results obtained confirm the importance of fairy tale therapy technologies in increasing didactic efficiency in the preschool education process.

AIM: the purpose of this article is to determine the pedagogical effectiveness of using fairy tale therapy technologies in the development of metacognitive skills in preschool children aged 5–7, to scientifically substantiate the content and results of educational activities organized on the basis of these technologies, and to develop methodological recommendations for practice.

MATERIALS AND METHODS: in the research process, pedagogical observation, questionnaires, interviews, experimental tests, comparative analysis, and mathematical and statistical methods were used. Experimental tests were organized in explanatory, formative, and final stages and were conducted on the example of experimental and control groups. Also, think-aloud, journalistic methods, cross-sector approaches, and interactive exercises based on fairy tale therapy were introduced into practice as a means of developing metacognitive processes.

DISCUSSION AND RESULTS: the results of the conducted experimental studies confirmed that classes organized on the basis of fairy tale therapy technologies had a positive effect on the development of children's skills of analysis, comparison, reflection and independent thinking. Stability of indicators of high and medium levels of metacognitive skills was observed in the experimental group, the results were statistically substantiated based on the Student and Pearson criteria. This indicates the didactic and practical effectiveness of the selected methodology.

CONCLUSION: in conclusion, it was found that the use of fairy tale therapy technologies is an effective means of developing metacognitive skills in children in the process of preschool education. The results of the study showed that this approach serves to activate children's cognitive processes, develop independent and creative thinking, and improve the quality of education. The developed methodological recommendations are of significant scientific and practical importance for use in the practice of preschool educational organizations

Keywords: preschool education, metacognitive skills, fairy tale therapy technologies, experimental work, reflection, interactive methods.

Barchamizga ayonki, tajriba-sinov ishlarini olib borish amalga oshirilayotgan ilmiy tadqiqot ishining muhim qismlaridan biri hisoblanadi. O'tkaziladigan tajriba-sinov ishidan ko'zlangan maqsad ta'lim-tarbiyaviy jarayonda aniqlangan muammolarni bartaraf etish uchun xizmat qiluvchi muhim metodik tavsiyalar va tadqiqot yo'nalishida ta'lim samaradorligiga erishishga salmoqli xissa qo'shadigan ilmiy dalillarga asoslangan takliflar ishlab chiqish va ularni amaliyotga qo'llanganda qanday natijalarga erishilganligini yoritib beruvchi bo'lim hisoblanadi.

Mazkur tadqiqot ishimiz Maktabgacha 5-7 yoshdagi bolalarda metakognitiv ko'nikmalarni rivojlantirishda ertakterapiya texnologiyalaridan foydalanish bo'yicha olib borilgan tajriba-sinov ishlari quyidagi bosqichlarga bo'lib olindi;

- ❖ Aniqlovchi-ta'kidlovchi bosqichi
- ❖ Shakllantiruvchi bosqich
- ❖ Yakunlovchi-statistik bosqich
- ❖ Olingan so'rovnomalarda bolalarning metakognitiv ko'nikmalarini rivojlantirishga asoslanib, unda tarbiyalanuvchilarning narsa va hodisalarni anglashi, berilayotgan turli ma'lumotlarni tahlil qila olishi va ularni bir-biridan farqlashi,

umumiy xulosaga kelishi va o'zi uchun zarur axborotlarni ajratib olishi harakat qilish darajalari bo'yicha tahlil qilindi.

Tajriba-sinov ishining aniqlashtiruvchi bosqichidan so'ng tashkilotdagi tarbiyalanuvchilar tajriba guruhi va nazorat guruhlariga bo'lib olindi. Nazorat guruhidagi tarbiyalanuvchilarga avvaldan qo'llanilib kelingan ya'ni, an'anaviy metodikalar asosida, tajriba guruhida esa – ertakterapiya texnologiyalari asosida metakognitiv ko'nikmalarni rivojlantirish asosida tavsiya etilgan faoliyat ishlanmalari va texnologiyalar qo'llanildi. Bunda tarbiyachi-pedagoglarga tajriba guruhidagi faoliyatlarni tashkil etish bo'yicha namunaviy faoliyat ishlanmalari va texnologiyalari ishlab chiqilib, qo'llash uchun tavsiya etildi. (ilovada)

Tajriba-sinov ishlarining shakllantiruvchi bosqichidan keyin, tarbiyalanuvchilardan olingan natijalar umumlashtirildi va tahlil ishlari olib borildi. Xulosalarni chiqarishda bolalarning berilgan topshiriq va vazifalarga mustaqil, ijodiy yondashuvlariga hamda fikrlash jarayonining aniq va tushunariligi, bildirgan fikriga mos dalillar keltirishi, ma'lumotlardan yakuniy xulosa chiqarib fikrini tugallay olishi kabi ko'rsatkichlar belgilab olindi.

Tajriba-sinov ishlarini olib borishda metabolish jarayonlarini rivojlantiruvchi quyidagi metod turlarini aniqladik va amaliyotda qo'lladik:

- *Ovoz chiqarib o'ylash.* Ushbu metod tarbiyalanuvchilarda ko'rgan, kuzatgan va o'rgangan narsalari haqida ovoz chiqarib gapirish va fikr yuritishga asoslangan.

- *Jurnalist metodi.* Tarbiyalanuvchilar bilan olib borilgan turli xil suhbat, savol-javoblar jarayonida ular amalga oshirayotgan harakatlarni kuzatish va tahlil qilishni o'rganadilar. Tarbiyachi yoki biror boshqa bola jurnalist obrazida gavdalanadi. Pedagog tomonidan tayyorlangan mavzu bolalar uchun qiziqarli, dolzarbligini yo'qotmagan va tarbiyalanuvchilarni mushohada qilishga undovchi mavzu tanlanishi maqsadga muvofiq. Jurnalist esa, aynan shu mavzu doirasida qolgan bolalarga savollar bilan yuzlanadi.

- *Ta'limda kross-sektor.* Mazkur jarayonda bolalarga bir yoki bir nechta topshiriq va muammoli vaziyatlarga qanday yo'l topishi, fikr yuritishi, qobiliyatini qay darajada ishga solishi haqida ma'lumot beradi.

- *So'rovnoma.* Tadqiqot ishi olib borilayotgan mavzuga oid ma'lumotlarida aniq, tushunarli va lo'nda holatda javob olishga yordam beruvchi sharoit yaratadi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim – tarbiya jarayonlarida metakognitiv ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradigan metodlarni amaliyotda qo'llash davri 2023-2026 yillarni o'z ichiga olib, bu davr mobaynida turli xil mavzudagi materiallar tayyorlandi:

✓ Metakognitiv ko'nikmalarni shakllantirishga asoslangan mashg'ulotlar tashkil etildi va ushbu faoliyatlar jarayonida mualliflik texnologiyalarini amaliyotda qo'llab ko'rildi;

✓ Tarbiyalanuvchilar bilan ishlashda ertakterapiya texnologiyalari bilan ishlashga nisbatan qiziqish va xohishlari o'rganildi;

✓ Tajriba-sinov davrida pedagog-xodimlar bilan yakka tartibda va guruhli suhbatlar tashkil etilib, belgilab olingan reja bo'yicha amalga oshiriladigan ishlar yuzasidan maslahatlar berildi;

✓ Tadqiqot ishimizning tajriba-sinov qismining boshida va oxirida foydalaniladigan nazorat usullari va shakllari haqida ma'lumot berilib, sinov oxirida barcha natijalar jamlanildi va umum-yakuniy xulosalar olindi;

Tarbiyachi-pedagoglar uchun ta'lim-tarbiyaviy faoliyatda qo'llaniladigan ertakterapiya texnologiyalari asosida metakognitiv jarayonlarni rivojlantirishga oid metodik tavsiyalar ishlab chiqildi. Soha vakillari tomonidan olib borilayotgan har bir faoliyatni "Motivatsiya-Idrok-Tafakkur" kabi mantiqan bosqichlarga bo'lingan holda tashkil etishda tarbiyalanuvchilarning aqliy mehnat qilishlariga turtki beruvchi hamda har bir bolaning shaxsiy qobiliyatlari va imkoniyatlaridan kelib chiqqan holda yondashish, bildirilayotgan har bir fikrni xurmat qilish, tashabbuslarni qo'llab-quvvatlash, faoliyatda tarbiyalanuvchilar erkin faoliyat olib borishlari uchun kerakli didaktik vositalardan unumli foydalanish, ertakterapiya texnologiyalari asosida tashkil etilayotgan mashg'ulotlar uchun metod va texnologiyalarni to'g'ri tanlash va boshqalar berilgan tavsiyalar zahirida aks etadi.

O'quv-tarbiyaviy faoliyat turli xil interfaol metodlardan unumli foydalanilgan holda tashkil etilib, tarbiyalanuvchilarni faqat taqlid qilishga emas, balki o'yin faoliyati davomida ularning o'z qiziqishlaridan kelib chiqqan holda ijtimoiy- siyosiy, maishiy va ishlab chiqarishga oid mavzular asosidagi syujetli-rolli o'yinlarni o'ynash jarayonida har xil topshiriqlar berib borildi.

Tajriba ishlarini olib borish mobaynida, tarbiyalanuvchilarda metakognitiv ko'nikmalarni shakllantirishga asoslangan jarayonlarni amaliy holatda qanday qo'llanilishini tadbiiq etib ko'rdik. Faoliyat jarayonida tarbiyachi tomonidan mustaqil shaxsni tarbiyalash, bolalarning madaniy va ma'naviy dunyosini boyitish orqali har tomonlama yetuk bolalarni ta'limning keyingi bosqichiga sifatli bilim bilan borishlari nechog'lik muhim jarayonligi aniqlandi.

Ertakterapiya texnologiyalari vositasida metakognitiv ko'nikmalarni rivojlantirish metodikasini amalda qo'llash natijasida:

- 1) "Ilk qadam" Davlat o'quv dasturi asosida tarbiyalanuvchilarning metakognitiv ko'nikmalarining shakllanganlik darajasini aniqlash;
- 2) Bolalarning bugungi kunda bilim olishidagi aniqlangan lakunalarni to'ldirish va shu bilan birga tashkilotlardagi o'quv-tarbiyaviy ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan ishlarni rejalashtirish;
- 3) Ta'limiy-tarbiyaviy muhitni yaxshilashda zamonaviy metodik va didaktik, pedagogik texnologiyalarni amaliyotda qo'llashdagi qiyinchiliklarni aniqlash va bartaraf etish bo'yicha bir qator vazifalarni belgilab olindi;

O'tkazilgan tajriba-sinov ishlarining kutilgan natijalarni berishida uning maxsus texnologiyalar va metodlar asosida olib borilganligi, pedagogik imkoniyatlarning optimalligi, tajriba-sinov ishlari tashkil etadigan maydonlarining geografik joylashuv, natijalarning sifatini belgilovchi mezonlarning ishlab chiqilishi va yakunlovchi ko'rsatkichlarning matematik-statistik tahlili bilan izohlanadi.

Mazkur tadqiqot ishimizni olib borishda tajriba-sinov ishlaridan ko'zlangan asosiy faraz – maktabgacha 5-7 yoshdagi bolalarda metakognitiv ko'nikmalarini ertakterapiya

texnologiyalari vositasida rivojlantirish metodikasini rivojlantirish maktabgacha ta'lim tashkilotlaridagi didaktik jarayonning sifat samaradorligiga erishish hisoblanadi.

Tajriba ishlari davomida olingan ko'rsatkichlar avval o'zaro qiyoslandi va keyinchalik me'yoriy ko'rsatkichlar bilan taqqoslandi:

Maktabgacha yoshdagi bolalarda metakognitiv ko'nikmalarni ertakterapiya texnologiyalari vositasida rivojlantirish metodikasining samaradorlik darajasi

Tajriba davri	Tarbiyalanu vchilar soni	Rivojlanish darajalari		
		yuqori	o'rta	past
Tajriba boshida	181	43	58	80
Tajriba yakunida	181	43	57	81

Metakognitiv ko'nikmalarni ertakterapiya texnologiyalari vositasida rivojlantirish metodikasi asosida samaradorlikka erishish uchun olib borilgan ishlardan olingan natijalar tajriba va nazorat guruh bolalarining umumiy o'rta ko'rsatkichlari Student va Pirsonning matematik-statistika metodik yordamida tahlil qilindi.

Ertakterapiya texnologiyalari vositasida metakognitiv ko'nikmalarni rivojlantirishga asoslangan tadqiqot ishimizda quyidagicha me'zonlar ishlab chiqildi.

Maktabgacha ta'limda metakognitiv ko'nikmalarni ertakterapiya texnologiyalari vositasida rivojlantirishning mezonlari

No	Metakognitiv ko'nikmalarni shakllantiruvchi mezonlar	Metakognitiv jarayon	Kutilayotgan natija
1	Olingan ma'lumotlardagi asosiy tushunchalarni ajratib olish va tahlil qilish	Izohlash va saralash	Ta'limiy vositalarni kognitiv idrok etish; bolalarning intilish va qiziqishlarini metodik izchillikda rivojlantirish
2	Ertak syujeti bo'yicha mavjud tasavvurlarini boshqalarniki bilan qiyoslash	Taqqoslash	Ta'lim-tarbiyaviy jarayonda didaktik materiallarni bolalarning shaxsiy tajriba va bilimlari bilan uyg'un holda taqdim etish

3	Ma'lumotlarni bir-biri bilan solishtirish	Parametrlar bo'yicha tahlil	Kognitiv faollik ko'rsatkichi bo'yicha barqarorlik, ishtiyoq, bilishning anglanganligi, ijodiy namoyon bo'lish
4	O'z mustaqil fikrini jamoa oldida bildirish	Refleksiya	Noan'anaviy ta'limiy vaziyatlarda o'zini tutishi va o'quv vazifasini hal etishda mustaqil bo'lishga intilish
5	O'z fikr-mulohazalarini asoslash	Mavjud muammolarni hal qilishga kirishish	Har bir tarbiyalanuvchi hamkorlikda o'z oldiga qo'yilgan vazifani bajarishi
6	Kuzatilgan voqea-hodisalarga o'z munosabatini bildirish	Turli xil muammoli vaziyatlardan o'zi mustaqil chiqa olishi	O'rganishning anglab yetilganligi, ijodiy namoyon bo'lish

Yuqorida ifodalanganidek, ertakterapiya texnologiyalari orqali tarbiyalanuvchilarda metakognitiv ko'nikmalarni rivojlantirish jarayonlari *sahnalashtirilgan o'yin, ijodiy, individual, variativ va kompetensiyaviy yondashuvlar* vositasida amalga oshirilgan. Ushbu jarayonda refleksiya sifatida bola o'zining shaxsiy fikr va ichki kechinmalarini mulohaza qilishga yo'naltirilgan tahlil ko'rinishida asklanadi. Refleksiya vositasida bola bilish jarayonlari va o'sha faoliyatning faol ishtirokchisiga aylanadi. Mazkur mezonlar asosida bolalardagi metakognitiv ko'nikmalarning shakllanganligini aniqlashda quydagi uchta daraja belgilab olindi.

1. Yuqori daraja – bilish jarayonlariga bo'lgan qiziqishi juda yuqori. O'quv materiallarini mustaqil ravishda o'qib-o'rganishga harakat qiladi, ma'lumotlar ichidan muhimlarini ajratib oladi. Jamoa bo'lib ishlashda faol kirishib ketadi, mavzu doirasidagi voqea-hodisalarni erkin tahlil qila oladi. O'z fikrini erkin ifodalash orqali o'z tasavvuridagi ma'lumotlarni yangisi bilan taqqoslay oladi. Boshqa bolalar bilan muloqotda kirishimli va munozara yutadi, o'z fikrlarini dalillar bilan himoya qilishga intiladi. Mavjud materiallarni umimlashtirib, bayon etish bilan birga o'rgangan bilimlarini amaliyotda erkin tadbiiq eta oladi.

2. O'rta daraja - bilish jarayonlariga bo'lgan qiziqishi mavjud. Ma'lumotlar ichidan muhimlarini ajratib oladi. Mavzu doirasidagi voqea-hodisalarni erkin tahlil qila oladi. O'z tasavvuridagi ma'lumotlarni yangisi bilan taqqoslay oladi, ba'zi holatlarda biroz qiynaladi. Boshqa bolalar bilan muloqotda kirishimli va munozara yutadi, o'z fikrlarini bayon eta oladi. Mavjud materiallarni bayon eta oladi, umumiy holati qoniqarli.

3. Past daraja - bilish jarayonlariga bo'lgan qiziqishi mavjud, lekin barqaror emas. Ma'lumotlar ichidan muhim faktlarni har doim ham ajrata olmaydi. Mavzu doirasidagi